

มาตรฐานสินค้าเกษตร

มกษ. 9052-2561

THAI AGRICULTURAL STANDARD

TAS 9052-2018

**หลักการด้านสวัสดิภาพสัตว์:
ระบบการผลิตไก่เนื้อ**

**PRINCIPLES OF ANIMAL WELFARE:
BROILER PRODUCTION SYSTEMS**

**สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์**

ICS 65.020.30

ISBN

มาตรฐานสินค้าเกษตร

มกษ. 9052-2561

THAI AGRICULTURAL STANDARD

TAS 9052-2018

หลักการด้านสวัสดิภาพสัตว์: ระบบการผลิตไก่เนื้อ

PRINCIPLES OF ANIMAL WELFARE: BROILER PRODUCTION SYSTEMS

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

50 ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ 0 2561 2277 โทรสาร 0 2561 3357

www.acfs.go.th

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศและงานทั่วไป เล่ม 136 ตอนพิเศษ 6 ง

วันที่ 8 มกราคม พุทธศักราช 2562

คณะกรรมการวิชาการพิจารณามาตรฐานสินค้าเกษตร
เรื่อง การปฏิบัติที่ดีทางด้านสวัสดิภาพสัตว์: ระบบการผลิตไก่เนื้อ

1. อธิบดีกรมปศุสัตว์ หรือผู้ที่อธิบดีมอบหมาย
นายสมชวน รัตนมังคลานนท์ รองอธิบดีกรมปศุสัตว์	ประธานกรรมการ
2. ผู้แทนสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ
นางสาวอิงอร ปัญญากิจ
นางสาวยุพา เหล่าจินดาพันธ์	กรรมการ
3. ผู้แทนกรมปศุสัตว์
นายอุดม จันทร์ประไพภัทร
นางสาวตลณรัตน์ แหยมตั้ง	กรรมการ
4. ผู้แทนคณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ชัยภูมิ บัญชาศักดิ์
นายชาญวิทย์ แก้วตาปี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธีรวิทย์ เปี้ยคำพา	กรรมการ
5. ผู้แทนคณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์นิวัตร จันทร์ศิริพรชัย
ศาสตราจารย์จักรกริศน์ เนื่องจำนงค์	กรรมการ
6. ผู้แทนสัตวแพทยสภา
ศาสตราจารย์ทวีศักดิ์ ส่งเสริม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์นรินทร์ อุประกรินทร์	กรรมการ
7. ผู้แทนสมาคมสัตวบาลแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
นายวีระ วิจิตรกุล
นายศิษณ์ท์ พงษ์พิพัฒน์	กรรมการ
8. ผู้แทนสมาคมผู้ผลิตไก่เพื่อส่งออกไทย
นายพยุหศักดิ์ สมยานนทนากุล
นางสาวอรรณพ พักขำ
นางสาววิมลรัตน์ เปรมศิริ	กรรมการ
9. ผู้แทนสมาคมผู้เลี้ยงไก่เนื้อเพื่อการส่งออก
นายธนบูรณ์ ประเสริฐสังข์
นายไตรทิพย์ ทิพย์ะสุขศรี
นางสาวเจนจิรา ศรีโชค	กรรมการ

10. ผู้แทนสมาคมสัตวแพทย์ควบคุมฟาร์มสัตว์ปีก
นายนิคม สิทธิไธด
นายจักรฤษณ์ สิงหะวาระ	กรรมการ
11. ผู้แทนสมาคมผู้เลี้ยงไก่คอมพาร์ทเมนต์ไทย
นายอุเทน บุญเรือง	กรรมการ
12. ผู้แทนสมาคมผู้เลี้ยงไก่เนื้อ	กรรมการ
13. นางสาวธัญญลักษณ์ ชันระมูล
ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสวัสดิภาพสัตว์	กรรมการ
14. ผู้แทนสำนักกำหนดมาตรฐาน
สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ
นายสงขลา จุลกะเศียน
นางสาวมินตรา ลักขณา	กรรมการและเลขานุการ

การผลิตสัตว์ปีกและผลิตภัณฑ์สัตว์ปีกของประเทศไทยมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ทั้งเพื่อบริโภคภายในประเทศและส่งออก ในปัจจุบันการค้าสินค้าปศุสัตว์ระหว่างประเทศให้ความสำคัญกับสวัสดิภาพสัตว์ (animal welfare) มากขึ้น ประกอบกับองค์การสุขภาพสัตว์โลก (World Organisation for Animal Health; OIE) ได้กำหนดมาตรฐานเรื่องสวัสดิภาพสัตว์ในระบบการผลิตไก่เนื้อขึ้น เพื่อเป็นหลักการให้ประเทศสมาชิกนำไปปฏิบัติ และใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงทางการค้า คณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรจึงเห็นควรจัดทำมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง หลักการด้านสวัสดิภาพสัตว์: ระบบการผลิตไก่เนื้อ ที่มีความถูกต้องตามหลักวิชาการ และสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการด้านสวัสดิภาพสัตว์สำหรับระบบการผลิตไก่เนื้อในประเทศ ซึ่งจะช่วยยกระดับการปฏิบัติและขยายโอกาสทางการค้าให้ผู้ผลิตไก่เนื้อของไทย

มาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ กำหนดขึ้นโดยใช้เอกสารต่อไปนี้เป็นแนวทาง

OIE. Terrestrial Animal Health Code. Chapter 7.10: Animal Welfare and Broiler Chicken

Production Systems. Available (viewed 2018-7-29) at: < http://www.oie.int/fileadmin/Home/eng/Health_standards/tahc/current/chapitre_aw_broiler_chicken.pdf>

ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร :
หลักการด้านสวัสดิภาพสัตว์ : ระบบการผลิตไก่เนื้อ
ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๑

ด้วยคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร เห็นสมควรกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง หลักการด้านสวัสดิภาพสัตว์ : ระบบการผลิตไก่เนื้อ เป็นมาตรฐานทั่วไป ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อส่งเสริมสินค้าเกษตรให้ได้คุณภาพ มาตรฐาน และปลอดภัย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๑ ประกอบมติคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร ในการประชุมครั้งที่ ๔/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๖๑ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงออกประกาศกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : หลักการด้านสวัสดิภาพสัตว์ : ระบบการผลิตไก่เนื้อ มาตรฐานเลขที่ มกษ. 9052-2561 ไว้เป็นมาตรฐานทั่วไป ดังมีรายละเอียดแนบท้ายประกาศนี้

ทั้งนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

(นายลักษณ์ วจนานวัช)

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ปฏิบัติราชการแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

มาตรฐานสินค้าเกษตร

หลักการด้านสวัสดิภาพสัตว์:

ระบบการผลิตไก่เนื้อ

1. ขอบข่าย

มาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ กำหนดหลักการและข้อแนะนำด้านสวัสดิภาพสัตว์ในระบบการผลิตไก่เนื้อเพื่อการค้า ครอบคลุมการเลี้ยงไก่เนื้อตั้งแต่การรับลูกไก่ระยะเริ่มเลี้ยงเข้าฟาร์ม จนถึงระยะจับไก่ส่งโรงฆ่า โดยมุ่งเน้นการปฏิบัติตามหลักสวัสดิภาพสัตว์ และให้แนวทางการประเมินสวัสดิภาพสัตว์ ผลลัพธ์จากการจัดการเลี้ยงที่เกิดกับตัวสัตว์โดยตรง

2. นิยาม

ความหมายของคำที่ใช้ในมาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ มีดังต่อไปนี้

2.1 สวัสดิภาพสัตว์ (animal welfare) หมายถึง สภาวะทางกาย ใจ และการแสดงพฤติกรรมของสัตว์ ในขณะที่สัตว์ได้รับการเลี้ยงดูในสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติหรือจากการกระทำของมนุษย์

2.2 ไก่เนื้อ (broiler) หมายถึง สัตว์ปีกที่มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Gallus gallus* ซึ่งเลี้ยงตามระยะเวลาของสายพันธุ์เพื่อการผลิตเนื้อไก่สำหรับการบริโภค

3. ตัวชี้วัดด้านสวัสดิภาพสัตว์สำหรับไก่เนื้อ

สวัสดิภาพไก่เนื้อ ควรประเมินจากผลลัพธ์ของการจัดการ (outcome-based measurable) โดยพิจารณาปัจจัยต่างๆ ที่ใช้ในการเลี้ยง และการออกแบบระบบการเลี้ยง ดังนั้น ตัวชี้วัดด้านสวัสดิภาพสัตว์ที่จะกล่าวต่อไปในมาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ เป็นตัวชี้วัดของผลลัพธ์จากการจัดการเลี้ยงที่เกิดกับตัวสัตว์โดยตรง ทั้งนี้ การนำตัวชี้วัดไปใช้และการกำหนดค่ามาตรฐานในการตรวจประเมินตามตัวชี้วัด จะขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของการจัดการเลี้ยง และสายพันธุ์ของไก่เนื้อที่อาจแตกต่างกัน

การประเมินตามตัวชี้วัดด้านสวัสดิภาพสัตว์สำหรับไก่เนื้อจะพิจารณาจากข้อมูลที่ตรวจได้ที่ฟาร์ม เช่น อัตราการตายและการป่วย ลักษณะการเดินและการยืน สภาพขน และพฤติกรรม ในบางตัวชี้วัดต้อง

ประเมินจากผลการตรวจสัตว์และซากสัตว์ที่โรงฆ่า เช่น อัตราการตายระหว่างการขนส่งจนถึงโรงฆ่า รอยช้ำ ขาหัก อาการบาดเจ็บ รอยขีดข่วนที่ผิวหนัง ผิวหนังอักเสบ แผลที่อก รวมทั้งภาวะความผิดปกติอื่น เช่น ท้องมาน การผิดปกติของขา ภาวะขาดน้ำ และความผิดปกติที่เกิดจากโรคต่างๆ ซึ่งผลการตรวจสัตว์และซากสัตว์ที่โรงฆ่า สามารถนำไปใช้วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาด้านสวัสดิภาพสัตว์ เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงการจัดการไก่เนื้อที่ฟาร์ม

ตัวชี้วัดด้านสวัสดิภาพสัตว์สำหรับไก่เนื้อ มีตัวอย่างดังต่อไปนี้

3.1 อัตราการตาย การค้ำทิ้ง และการป่วย

ฟาร์มควรมีข้อมูลอัตราการตาย การค้ำทิ้ง และการป่วย ที่สรุปเป็นรายวัน รายสัปดาห์ และข้อมูลสะสม หากข้อมูลดังกล่าวมีค่าสูงกว่าที่ประมาณการไว้ อาจจะบ่งชี้ถึงปัญหาด้านสวัสดิภาพสัตว์ได้

3.2 ลักษณะการเดินและการยืน

ลักษณะการเดินและการยืน (gait) ของไก่เนื้อที่ผิดปกติ มีสาเหตุจากการติดเชื้อมีหรือการบาดเจ็บของระบบกล้ามเนื้อและกระดูก นอกจากสาเหตุดังกล่าวอาจมีสาเหตุจากปัจจัยอื่น เช่น พันธุกรรม โภชนาการ สุขภาพของวัสดุรองพื้น รวมทั้งปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและการจัดการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ไก่เนื้อที่ผิดปกติมักจะมีอาการขาเจ็บ ทำเดินและยืนเปลี่ยนแปลงไป แสดงอาการเจ็บปวด ซึ่งอาการดังกล่าวอาจส่งผลให้ไก่เนื้อเข้าถึงอาหารและน้ำได้ยาก และอาจถูกไก่ตัวอื่นเหยียบได้

ข้อมูลการประเมินอาการของการเดินและการยืนดังกล่าวสามารถนำมาใช้บ่งชี้ถึงสวัสดิภาพสัตว์ได้ ทั้งนี้ ในปัจจุบันมีการพัฒนาระบบการให้คะแนนลักษณะการเดินและการยืน (gait scoring system) ซึ่งอาจนำมาใช้ช่วยในการประเมินตัวชี้วัดนี้

3.3 ผิวหนังอักเสบ

ผิวหนังอักเสบจากการสัมผัส (contact dermatitis) มีสาเหตุจากการที่ผิวหนังสัมผัสกับวัสดุรองพื้นที่ไม่เหมาะสม เช่น เปียก หรือเป็นแผ่นแข็ง หรือสัมผัสกับพื้นที่เปียกเป็นระยะเวลานาน

ไก่เนื้อที่มีอาการผิวหนังที่อักเสบจากการสัมผัส จะพบว่าผิวหนังโดยเฉพาะบริเวณส่วนล่างของอุ้งเท้า ด้านหลังของข้อขา และบริเวณอกจะมีสีเข้มขึ้น ลอกและหนาตัว ในกรณีที่อาการผิวหนังอักเสบบริเวณเท้า และข้อขารุนแรงขึ้น อาจทำให้ไก่เนื้อมีอาการขาเจ็บ และติดเชื้อมีหรือแทรกซ้อนได้

ข้อมูลการประเมินอาการผิวหนังอักเสบดังกล่าว สามารถนำมาใช้บ่งชี้ถึงสวัสดิภาพสัตว์ได้ ทั้งนี้ ในปัจจุบัน มีการพัฒนาระบบการให้คะแนนอาการผิวหนังอักเสบ (scoring system for contact dermatitis) ที่โรงฆ่า ซึ่งอาจนำมาใช้ช่วยในการประเมินตัวชี้วัดนี้

3.4 สภาพขน

ข้อมูลการประเมินสภาพขน (feather condition) ในไก่เนื้อ สามารถบ่งชี้ถึงสวัสดิภาพสัตว์ได้ ซึ่งสภาพขนที่สกปรกจะสัมพันธ์กับการพบผิวหนังอักเสบ และอาการขาเจ็บ หรืออาจจะสัมพันธ์กับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและระบบการผลิตที่ไม่เหมาะสมได้

การประเมินสภาพของขนสามารถดำเนินการพร้อมกันกับการตรวจสอบฝูงสัตว์ที่ฟาร์ม การจับไก่เพื่อส่งโรงฆ่า หรือระหว่างขั้นตอนการถอนขนในโรงฆ่า ทั้งนี้ในปัจจุบันมีการพัฒนาระบบการให้คะแนนเพื่อนำมาใช้ประเมินตัวชีวิตนี้

3.5 อุบัติการณ์ของโรค โรคเมแทบอลิซึม และโรคพยาธิ

ฟาร์มควรมีข้อมูลอุบัติการณ์ของโรค โรคเมแทบอลิซึม และโรคพยาธิ อาการเจ็บป่วยของไก่เนื้อไม่ว่าจะเกิดจากสาเหตุใดก็ตาม จะมีความเกี่ยวข้องกับปัญหาด้านสวัสดิภาพสัตว์ ทั้งนี้ อาการเจ็บป่วยของไก่อาจเพิ่มขึ้น หากพบว่าปัญหาด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม หรือปัญหาการจัดการเลี้ยงร่วมด้วย

3.6 พฤติกรรม

3.6.1 พฤติกรรมตื่นกลัว

ไก่เนื้อที่แสดงพฤติกรรมตื่นกลัว (fear behavior) มักจะหลีกเลี่ยงไม่เข้าใกล้คน พฤติกรรมตื่นกลัวนี้จะสังเกตได้กับฝูงไก่เนื้อที่ผู้เลี้ยงไก่เดินผ่านฝูงไก่เนื้อในโรงเรือนอย่างรวดเร็วระหว่างปฏิบัติงาน ความตื่นกลัวเช่น เสียงดังกะทันหัน อาจทำให้ไก่ปีนปายทับกันจนหายใจไม่ออก นอกจากนี้พฤติกรรมตื่นกลัวอาจส่งผลให้ผลผลิตของไก่เนื้อลดลง

ทั้งนี้ ในปัจจุบันมีการพัฒนาวิธีการวัดความตื่นกลัว ซึ่งอาจนำมาใช้ช่วยในการประเมินตัวชีวิตนี้

3.6.2 การกระจายตัวของไก่

การกระจายตัวของไก่ (spatial distribution) ที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น กองสุมเบียดกัน อาจบ่งชี้ถึงความไม่สบายตัวที่เกิดจากอุณหภูมิไม่เหมาะสม หรือ มีบริเวณที่มีวัสดุรองพื้นเปียกแฉะ หรือ มีการให้แสง อาหาร หรือน้ำที่ไม่ทั่วถึงกัน

3.6.3 การหอบและกางปีก

การหอบและกางปีก (panting and wing spreading) ที่บ่อยกว่าปกติ จะบ่งชี้ถึงความเครียดที่เกิดจากความร้อน หรือคุณภาพอากาศที่ไม่ดี เช่น มีระดับแอมโมเนียสูงผิดปกติ

3.6.4 การอาบน้ำฝุ่น

การอาบน้ำฝุ่น (dust bathing) เป็นพฤติกรรมการดูแลร่างกายที่ซับซ้อนของสัตว์ปีกหลายชนิด การอาบน้ำฝุ่นไก่เนื้อจะใช้วัสดุที่ร่วน เช่น วัสดุรองพื้น ผ่านไปตามขน การอาบน้ำฝุ่นนั้นจะช่วยรักษาขนให้อยู่ในสภาพดี ซึ่งการที่ขนอยู่ในสภาพดีก็จะช่วยรักษาอุณหภูมิร่างกายและป้องกันการบาดเจ็บของผิวหนังไก่เนื้อได้

พฤติกรรมกรออบฝุ่นของฝูงไก่เนื้อที่ลดลง จะบ่งชี้ถึงปัญหาของพื้นที่ที่เลี้ยงไก่ หรือวัสดุรองพื้นมีคุณภาพไม่เหมาะสม เช่น เปียก ไม่ร่วนซุย

3.6.5 การกินอาหาร น้ำ และการคู้ยเหยื่ออาหาร

พฤติกรรมกรอกินอาหารและน้ำที่ลดลง สามารถบ่งชี้ถึงปัญหาของการจัดการที่ไม่ดี เช่น บริเวณหรือตำแหน่งที่จัดวางอาหารหรือน้ำไม่เพียงพอ ได้รับสารอาหารไม่สมดุล คุณภาพน้ำไม่ดี หรือ มีการปนเปื้อนในอาหารสัตว์ นอกจากนี้ ไก่เนื้อมักจะมีพฤติกรรมกรอกินอาหารและน้ำที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อมีอาการป่วย เครียดจากความร้อน หรือเครียดจากความเย็น

การคู้ยเหยื่ออาหาร (foraging) เป็นพฤติกรรมในการหาอาหารของไก่ โดยทั่วไปแล้วไก่จะเดิน และจิกหรือเขี่ยวัสดุรองพื้น พฤติกรรมคู้ยเหยื่ออาหารที่ลดลง จะบ่งชี้ถึงปัญหาคุณภาพวัสดุรองพื้น หรือเกิดภาวะอื่นที่ทำให้ไก่ลดการเคลื่อนไหว

3.6.6 การจิกขนและการจิกตีกัน

พฤติกรรมกรอกินขน (feather pecking) สามารถส่งผลให้เกิดภาวะขนร่วง และอาจนำไปสู่การจิกตีกันจนทำให้ผิวหนังและเนื้อของไก่ฉีกขาดและอาจทำให้บาดเจ็บรุนแรงได้ ทั้งนี้พฤติกรรมผิดปกติเหล่านี้มีสาเหตุจากหลายปัจจัย

3.7 การกินน้ำและอาหาร

ข้อมูลปริมาณน้ำที่ไก่เนื้อกินในแต่ละวัน สามารถนำมาใช้ประเมินปัญหาด้านโรค และสวัสดิภาพของไก่เนื้อได้ ทั้งนี้ ควรพิจารณาร่วมกับปัจจัยอื่น เช่น อุณหภูมิรอบตัวไก่ ความชื้นสัมพัทธ์ ปริมาณอาหารที่กิน ทั้งนี้ การจัดการให้น้ำไก่เนื้อที่ไม่เหมาะสมจะส่งผลให้วัสดุรองพื้นเปียก ไก่ท้องเสีย ผิวหนังอักเสบ หรือเกิดภาวะขาดน้ำ นอกจากนี้ ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของปริมาณอาหารที่กินก็สามารถบ่งชี้ถึงความไม่เหมาะสมของอาหารสัตว์ที่ใช้ ปัญหาด้านโรค หรือปัญหาด้านสวัสดิภาพของไก่เนื้อ

3.8 ประสิทธิภาพการผลิต

3.8.1 อัตราการเติบโต (growth rate; gr หรือ average daily gain ;ADG) คือ ตัวบ่งชี้ที่แสดงค่าเฉลี่ยของน้ำหนักไก่ในฝูงที่เพิ่มขึ้นต่อตัวต่อวัน

3.8.2 อัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัว (feed conversion ratio; FCR) คือ ตัวบ่งชี้ที่วัดปริมาณอาหารที่ฝูงไก่กิน ต่อน้ำหนักตัวไก่มีชีวิตที่จับขายได้ โดยจะแสดงผลเป็นน้ำหนักของอาหารที่ไก่กินเพื่อเปลี่ยนเป็นน้ำหนักตัวไก่เนื้อ 1 กิโลกรัม

3.8.3 อัตราการเลี้ยงรอด (liveability) คือ ตัวบ่งชี้ที่แสดงร้อยละของจำนวนไก่ที่เหลือในช่วงท้ายของระยะการผลิต โดยทั่วไปอัตราการเลี้ยงรอดจะตรงข้ามกับอัตราการตาย

3.9 อัตราการบาดเจ็บ

อัตราการบาดเจ็บ (injury rate) สามารถบ่งชี้ถึงปัญหาสวัสดิภาพของฝูงไก่เนื้อในช่วงการเลี้ยง หรือช่วงจับไก่เพื่อส่งโรงฆ่า ทั้งนี้จะหมายรวมถึงการบาดเจ็บที่มีสาเหตุจากไก่ตัวอื่น เช่น รอยข่วน ขนร่วงหลุด หรือแผลจากการจิกชนและจิกตีกัน การบาดเจ็บที่มีสาเหตุจากสภาพแวดล้อม เช่น รอยโรคผิวหนังอักเสบ รวมทั้งการบาดเจ็บที่มีสาเหตุจากการจับของผู้เลี้ยง เช่น รอยฟกช้ำ ขาหัก สะโพกเคลื่อน และปีกเสียหาย

3.10 สภาพตา

สภาพตา (eye condition) ที่ผิดปกติ เช่น อาการเยื่อตาขาวอักเสบ สามารถบ่งชี้ถึงการระคายเคืองของตาทั้งจากฝุ่นและแอมโมเนีย โดยระดับแอมโมเนียที่สูงจะทำให้กระจกตาอักเสบ และในที่สุดจะส่งผลให้ไก่ตาบอดได้ นอกจากนี้ยังพบความผิดปกติอื่นที่เกิดขึ้นกับตาจากความเข้มแสงที่ต่ำ

3.11 การส่งเสียงร้อง

การส่งเสียงร้องสามารถบ่งชี้สภาวะทางอารมณ์ ทั้งเชิงบวกและลบ โดยการแปลความหมายของการส่งเสียงร้องของฝูงสัตว์จะขึ้นกับประสบการณ์ของผู้เลี้ยงไก่

4. ข้อเสนอแนะด้านสวัสดิภาพสัตว์ที่ดี

สวัสดิภาพสัตว์ที่ดีขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านการจัดการในหลายส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น รูปแบบระบบการผลิต การจัดการสิ่งแวดล้อม การจัดการเลี้ยงดูสัตว์อย่างเหมาะสมด้วยความรับผิดชอบ

มาตรฐานฉบับนี้ได้รวบรวมข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ข้อเสนอแนะด้านความปลอดภัยทางชีวภาพและสุขภาพสัตว์ และข้อเสนอแนะด้านสิ่งแวดล้อมและการจัดการเลี้ยงดูสัตว์ รวมถึงตัวอย่างตัวชี้วัดด้านสวัสดิภาพสัตว์ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ การเลือกใช้ตัวอย่างตัวชี้วัดด้านสวัสดิภาพสัตว์ที่ระบุนี้ ให้พิจารณาตามความเหมาะสม

4.1 ข้อเสนอแนะด้านความปลอดภัยทางชีวภาพและสุขภาพสัตว์

4.1.1 ความปลอดภัยทางชีวภาพและการป้องกันโรค

ควรมีการออกแบบ ดำเนินการ และจัดสัดส่วนของโปรแกรมความปลอดภัยทางชีวภาพ ให้เหมาะสมกับสถานะทางสุขภาพของฝูงสัตว์ และความเสี่ยงที่จำเพาะต่อโรคในฝูงไก่เนื้อที่มีในขณะนั้น (ทั้งโรคประจำถิ่น โรคต่างถิ่น หรือโรคข้ามแดน) และตามคำแนะนำของกรมปศุสัตว์

โปรแกรมความปลอดภัยทางชีวภาพ ควรระบุการควบคุมช่องทางหลักของการติดต่อของโรคและเชื้อก่อโรคดังต่อไปนี้

- (1) การติดต่อของโรคโดยตรงจากสัตว์ปีกชนิดอื่น สัตว์เลี้ยง สัตว์ป่า และมนุษย์
- (2) วัตถุที่เป็นพาหะนำโรค เช่น อุปกรณ์ เครื่องมือ และยานพาหนะ
- (3) สัตว์พาหะนำโรค เช่น แมลง และสัตว์ฟันแทะ

- (4) อากาศ
- (5) แหล่งน้ำ
- (6) อาหารสัตว์

ตัวชี้วัดด้านสวัสดิภาพสัตว์: อุบัติการณ์ของโรค โรคเมแทบอลิซึม โรคพยาธิ อัตราการตาย และประสิทธิภาพการผลิต

4.1.2 การจัดการสุขภาพสัตว์ การป้องกันและบำบัดโรคสัตว์

ผู้ที่รับผิดชอบในการดูแลไก่เนื้อ ควรหมั่นสังเกตอาการป่วยหรืออาการเครียดของไก่ เช่น ปริมาณการกินอาหารและน้ำที่เปลี่ยนไป การเจริญเติบโตลดลง การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรม สภาพขน มูล หรือความผิดปกติทางกายภาพอื่น ๆ

หากผู้ที่รับผิดชอบไม่สามารถระบุสาเหตุของโรค อาการป่วย ความเครียด หรือไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ หรือสงสัยว่าจะเกิดโรคระบาดสัตว์ ให้ขอคำแนะนำจากสัตวแพทย์ หรือที่ปรึกษาฟาร์ม ทั้งนี้การส่งจ่ายยาเพื่อบำบัดโรคสัตว์ต้องทำโดยสัตวแพทย์

ฟาร์มควรมีโปรแกรมป้องกันและรักษาโรคที่มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับแผนของกรมปศุสัตว์

การให้วัคซีนและการบำบัดโรคสัตว์ ควรอยู่ภายใต้การดูแลของสัตวแพทย์หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย

การทำกรูดยฆาตไก่ป่วยและไก่ที่บาดเจ็บ รวมทั้งการทำกรูดยฆาตไก่เพื่อการชันสูตรโรค ควรดำเนินการโดยเร็ว

ตัวชี้วัดด้านสวัสดิภาพสัตว์: ลักษณะการเดินและการยืน อุบัติการณ์ของโรค โรคเมแทบอลิซึม โรคพยาธิ อัตราการตาย และประสิทธิภาพการผลิต

4.2 ข้อเสนอแนะด้านสิ่งแวดล้อมและการจัดการ

4.2.1 อุณหภูมิ

ควรจัดการให้มีภาวะอุณหภูมิสำหรับไก่เนื้อที่เหมาะสมกับช่วงอายุการเจริญเติบโต และควรหลีกเลี่ยงภาวะร้อนจัด หนาวจัด และความชื้นสูง

สำหรับไก่เนื้อในระยะเติบโต (growing stage) ดัชนีความร้อนและความชื้นสัมพัทธ์ (temperature-humidity index) จะช่วยบ่งชี้สภาวะแวดล้อมที่อยู่สบาย (comfort zone) ทั้งนี้เมื่อพบว่าสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปจากสภาวะแวดล้อมที่อยู่สบาย ฟาร์มควรดำเนินการแก้ไข เพื่อลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับตัวไก่ เช่น กรณีไก่เนื้อที่เลี้ยงในโรงเรือนที่ควบคุมสภาพแวดล้อม ควรมีการปรับความเร็วลม ปรับอุณหภูมิ ใช้ระบบการทำความเย็นแบบระเหย รวมทั้งปรับความหนาแน่นของฝูงไก่ที่เลี้ยงให้เหมาะสม

ควรมีการตรวจเช็คการจัดการด้านอุณหภูมิเป็นระยะ ๆ และเพียงพอที่จะตรวจพบความผิดปกติก่อนเกิดปัญหาด้านสวัสดิภาพสัตว์ขึ้น

ตัวชี้วัดด้านสวัสดิภาพสัตว์: พฤติกรรม สภาพขน ผิวหนังอักเสบ การกินน้ำและอาหาร อัตราการตาย และประสิทธิภาพการผลิต

4.2.2 แสง

ควรจัดให้มีช่วงเวลาให้แสงสำหรับไก่เนื้ออย่างต่อเนื่อง โดยให้ความเข้มของแสงที่เพียงพอและทั่วถึง เพื่อให้ไก่เนื้อสามารถเข้าหาอาหารและน้ำได้ รวมทั้งกระตุ้นให้ไก่เนื้อมีกิจกรรมต่างๆ นอกจากนี้แสงยังช่วยให้สามารถตรวจสอบสวัสดิภาพสัตว์ได้

ทั้งนี้ ในช่วงระยะ 24 ชั่วโมง นอกจากจะให้แสงอย่างต่อเนื่องแล้วควรจัดให้มีช่วงเวลามืดสนิทอย่างต่อเนื่องด้วย เพื่อให้ไก่ได้พัก ลดความเครียด และกระตุ้นพฤติกรรมปกติ รวมทั้งช่วยให้ขาแข็งแรง การเดินและการยืนของไก่เนื้อดีขึ้นด้วย

ทั้งนี้ควรมีระยะเวลาให้ไก่ค่อยๆ ปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงของแสงด้วย

ตัวชี้วัดด้านสวัสดิภาพสัตว์: ลักษณะการเดินและการยืน สภาพตา อัตราการบาดเจ็บ โรคเมแทบอลิซึม และประสิทธิภาพการผลิต

4.2.3 คุณภาพอากาศ

ควรจัดให้มีการไหลเวียนอากาศที่เพียงพอตลอดเวลา เพื่อให้มีอากาศใหม่เข้ามา และลดปริมาณของฝุ่นละออง และความชื้นที่มากเกินไปจนจำเป็น รวมทั้งกำจัดแก๊สเสีย เช่น คาร์บอนไดออกไซด์ และแอมโมเนีย ออกจากสิ่งแวดล้อมที่ไก่อยู่

โดยทั่วไปความเข้มข้นของแก๊สแอมโมเนียไม่ควรเกิน 20 ppm โดยวัดที่ระดับหัวไก่ และควรรักษาให้มีระดับฝุ่นละอองน้อยที่สุด

ในกรณีที่ใช้ระบบไหลเวียนอากาศอัตโนมัติ ควรมีระบบกำลังไฟฟ้าสำรอง และระบบแจ้งเตือนฉุกเฉิน

ตัวชี้วัดด้านสวัสดิภาพสัตว์: พฤติกรรม สภาพตา ผิวหนังอักเสบ อุบัติการณ์โรคทางเดินหายใจ โรคเมแทบอลิซึม และประสิทธิภาพการผลิต

4.2.4 เสียงรบกวน

ควรหลีกเลี่ยงไม่ให้ไก่เนื้อได้รับเสียงรบกวนอย่างกะทันหัน หรือเสียงรบกวนที่ดังมาก เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเครียด และความกลัว

การติดตั้ง การจัดวาง การใช้งาน และการบำรุงรักษาพัดลมระบายอากาศ อุปกรณ์ให้อาหารสัตว์ และอุปกรณ์อื่นๆ ทั้งภายนอกและภายในโรงเรือน ควรดำเนินการให้เกิดเสียงรบกวนน้อยที่สุด

หากเป็นไปได้ ในการเลือกพื้นที่ตั้งฟาร์มก็ควรหลีกเลี่ยงพื้นที่ที่ก่อให้เกิดเสียงรบกวน

ตัวชี้วัดด้านสวัสดิภาพสัตว์: พฤติกรรมตื่นกลัว อัตราการบาดเจ็บ อัตราการป่วย อัตราการตายต่อวัน และประสิทธิภาพการผลิต

4.2.5 โภชนาการ

ไก่อเนื้อควรได้รับอาหารที่เหมาะสมกับอายุและสายพันธุ์ โดยมีสารอาหารที่พอเพียงต่อความต้องการทั้งด้านสุขภาพและสวัสดิภาพของไก่เนื้อ

อาหารและน้ำควรเหมาะสมกับการใช้เลี้ยงไก่ และไม่พบสารปนเปื้อนในระดับที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพไก่ ควรทำความสะอาดระบบการให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ เพื่อป้องกันการเจริญเติบโตของเชื้อก่อโรคที่เป็นอันตราย

ควรจัดให้ไก่เนื้อเข้าถึงอาหารที่เพียงพอตามความต้องการในแต่ละวัน และจัดให้เข้าถึงน้ำได้ตลอดเวลา ทั้งนี้ ควรมีมาตรการพิเศษในการให้อาหารและน้ำสำหรับลูกไก่

ในกรณีที่ไก่เนื้อมีความผิดปกติจนไม่สามารถเข้าถึงอาหารหรือน้ำได้ ให้ดำเนินการทำการุณยฆาตโดยเร็ว
ตัวชี้วัดด้านสวัสดิภาพสัตว์: พฤติกรรม ลักษณะการเดินและการยืน การกินน้ำและอาหาร อัตราการบาดเจ็บ อุบัติการณ์ของโรค โรคเมแทบอลิซึม โรคพยาธิ อัตราการตาย และประสิทธิภาพการผลิต

4.2.6 พื้นผิวของพื้น และคุณภาพของวัสดุรองพื้น

พื้นและพื้นผิวของโรงเรือนที่ใช้เลี้ยงไก่เนื้อควรมีลักษณะที่ง่ายต่อการทำความสะอาดและฆ่าเชื้อ

การใช้วัสดุรองพื้นควรคำนึงถึงผลกระทบต่อด้านสวัสดิภาพและสุขภาพของไก่เนื้อ คุณภาพของวัสดุรองพื้นจะขึ้นอยู่กับวัสดุที่ใช้และการจัดการดูแลไก่เนื้อในโรงเรือน เช่น การจัดการให้อาหารและน้ำ การถ่ายเทอากาศ และความหนาแน่นของจำนวนไก่ที่เลี้ยง

ทั้งนี้ ควรดูแลให้วัสดุรองพื้นที่ใช้ในโรงเรือนมีลักษณะแห้ง ร่วนไม่จับเป็นก้อนหรือเปียกแฉะ และมีความหนาของวัสดุรองพื้นที่เพียงพอ เพื่อกระตุ้นให้ไก่เนื้อมีพฤติกรรมอาบฝุ่นและคุ้ยเขี่ยอาหาร

กรณีเลี้ยงลูกไก่เนื้อระยะเริ่มเลี้ยง ควรเลือกประเภท ขนาดและความหนาของวัสดุรองพื้นให้เหมาะสม เพื่อป้องกันไม่ให้ลูกไก่บาดเจ็บ และทำให้ลูกไก่อบอุ่น

ตัวชี้วัดด้านสวัสดิภาพสัตว์: ลักษณะการเดินและการยืน การอาบฝุ่น การคุ้ยเขี่ยอาหาร สภาพตา สภาพขน ผิวหนังอักเสบ อุบัติการณ์ของโรค โรคเมแทบอลิซึมและโรคพยาธิ และประสิทธิภาพการผลิต

4.2.7 การป้องกันการจิกชนและการจิกตีกัน

โดยทั่วไปการเลี้ยงไก่เนื้อมักจะไม่พบปัญหาการจิกชนและการจิกตีกัน อย่างไรก็ตามเมื่อพบว่ามีปัญหาการจิกชนและการจิกตีกันเกิดขึ้น ควรมีการดำเนินการมาตรการแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีการที่เหมาะสม เช่น การลดความเข้มของแสง การเพิ่มวัสดุคุ้ยเขี่ย การปรับสารอาหาร การลดความหนาแน่นของฝูงสัตว์ หรือการเลือกสายพันธุ์ไก่เนื้อที่เหมาะสม อย่างไรก็ตาม หากวิธีการข้างต้นไม่เป็นผล อาจพิจารณาเลือกวิธีการตัดจะงอยปากของไก่เป็นทางเลือกสุดท้ายในการจัดการปัญหา

ตัวชี้วัดด้านสวัสดิภาพสัตว์: พฤติกรรม สภาพขน อัตราการบาดเจ็บ และอัตราการตาย

4.2.8 ความหนาแน่นของฝูงไก่เนื้อ

ควรเลี้ยงไก่เนื้อด้วยความหนาแน่นที่เหมาะสม เพื่อให้ไก่เข้าถึงอาหารและน้ำได้ รวมทั้งสามารถเคลื่อนไหวและปรับเปลี่ยนท่าทางตามพฤติกรรมปกติได้

การกำหนดความหนาแน่นของฝูงไก่ ควรพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ความสามารถในการจัดการเลี้ยง สภาพแวดล้อม ระบบโรงเรือน ระบบการผลิต คุณภาพของวัสดุรองพื้น การระบายอากาศ มาตรการความปลอดภัยทางชีวภาพ สายพันธุ์สัตว์ รวมทั้งอายุและน้ำหนักของไก่ที่เลี้ยงเพื่อส่งขาย

ตัวชี้วัดด้านสวัสดิภาพสัตว์: พฤติกรรม ลักษณะการเดินและการยืน สภาพขน ผิวหนังอักเสบ อัตราการบาดเจ็บ อุบัติการณ์ของโรค โรคเมแทบอลิซึมและโรคพยาธิ อัตราการตาย และประสิทธิภาพการผลิต

4.2.9 พื้นที่ภายนอกโรงเรือน

ในกรณีฟาร์มไก่พื้นเมืองแบบเลี้ยงปล่อยหรือเลี้ยงปล่อยอิสระ ควรปล่อยให้ไก่ออกไปสู่พื้นที่ภายนอกโรงเรือนเมื่อไก่มีอายุเหมาะสมและมีชนปกคลุมร่างกาย โดยจัดให้มีช่องทางให้ไก่เข้า-ออกได้อย่างเพียงพอและอิสระ

ในการปล่อยไก่ออกสู่พื้นที่ภายนอก ควรมีการจัดการพื้นที่ภายนอกโรงเรือน เพื่อลดความเสี่ยงของโรคติดเชื้อหรือโรคพยาธิ และควรจำกัดความหนาแน่นของฝูงไก่ที่เลี้ยงปล่อย หรือมีการหมุนเวียนใช้พื้นที่ภายนอกโรงเรือน

พื้นที่ภายนอกโรงเรือนควรมีระบบระบายน้ำที่ดี เพื่อป้องกันน้ำขังหรือเกิดดินโคลนให้น้อยที่สุด นอกจากนี้ควรมีมาตรการป้องกันไม่ให้ไก่สัมผัสพืชที่เป็นพิษ หรือสารปนเปื้อนต่าง ๆ

ตัวชี้วัดด้านสวัสดิภาพสัตว์: พฤติกรรม สภาพขน ผิวหนังอักเสบ อัตราการบาดเจ็บ อุบัติการณ์ของโรค โรคเมแทบอลิซึมและโรคพยาธิ อัตราการป่วย อัตราการตาย และประสิทธิภาพการผลิต

4.2.10 การป้องกันอันตรายจากสัตว์อื่น

ควรมีการป้องกันอันตรายในไก่เนื้อจากสัตว์อื่น

ตัวชี้วัดด้านสวัสดิภาพสัตว์: พฤติกรรมตีนกลัว อัตราการบาดเจ็บ และอัตราการตาย

4.2.11 สายพันธุ์ไก่เนื้อ

การเลือกสายพันธุ์ไก่เนื้อที่จะนำมาเลี้ยงให้เหมาะสมกับพื้นที่หรือระบบการผลิต ควรมีการพิจารณาทั้งในด้านสวัสดิภาพสัตว์และด้านสุขภาพสัตว์ เพื่อให้เกิดความสมดุลของอัตราการเติบโต และประสิทธิภาพการผลิตอัตราการเติบโต

ตัวชี้วัดด้านสวัสดิภาพสัตว์: พฤติกรรม ลักษณะการเดินและการยืน ผิวหนังอักเสบ โรคเมแทบอลิซึม อัตราการตาย และประสิทธิภาพการผลิต

4.2.12 การกระทำที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดทรมาน

ควรหลีกเลี่ยงการกระทำที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดทรมานกับไก่เนื้อ เช่น การตัดจะงอยปาก (beak trimming) การตัดนิ้วเท้า (toe trimming) และการตัดหงอน (dubbing)

หากจำเป็นต้องมีการตัดจะงอยปาก ควรทำในไก่อายุน้อยที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ และทำโดยผู้ที่มีทักษะและได้รับการฝึกอบรม การตัดจะงอยปากควรทำอย่างระมัดระวังและตัดออกเท่าที่จำเป็น ด้วยวิธีที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดและเสียเลือดน้อยที่สุด

การตอนไก่ (surgical castration) ควร มีขั้นตอนการลดความเจ็บปวดและควบคุมการติดเชื้อ และควรทำโดยสัตวแพทย์ หรือผู้ที่มีทักษะและได้รับการฝึกอบรมภายใต้การกำกับดูแลของสัตวแพทย์

ตัวชี้วัดด้านสวัสดิภาพสัตว์: พฤติกรรม อัตราการป่วย อัตราการคัตทิ้ง และอัตราการตาย

4.2.13 การจับและตรวจไก่เนื้อ

ควรมีการตรวจฝูงไก่เนื้อทุกวัน เพื่อตรวจหาไก่ที่ป่วยหรือบาดเจ็บ ตรวจและแก้ไขปัญหาด้านสวัสดิภาพและสุขภาพ รวมทั้งเพื่อเก็บไก่ตายออก

ในการตรวจฝูงไก่เนื้อ ควรดำเนินการอย่างนุ่มนวล และไม่รบกวนไก่ ในการจับและตรวจไก่ไม่ควรทำให้ไก่เครียด ตื่นกลัว หรือบาดเจ็บ โดยไม่จำเป็น

ในกรณีที่ไก่ป่วยจนไม่สามารถรักษาหายได้ ไก่ได้รับบาดเจ็บหรือร่างกายมีลักษณะผิดปกติอย่างชัดเจน ควรนำออกจากฝูง และทำการุณยฆาตโดยเร็ว ทั้งนี้ การดิงคอไก่รายตัวเป็นวิธีที่ยอมรับได้

ตัวชี้วัดด้านสวัสดิภาพสัตว์: พฤติกรรม การส่งเสียงร้อง อัตราการบาดเจ็บ อัตราการป่วย อัตราการตาย และประสิทธิภาพการผลิต

4.2.14 การฝึกอบรมบุคลากร

บุคลากรที่รับผิดชอบในการดูแลไก่เนื้อ ควรได้รับการฝึกอบรมที่เหมาะสม หรือแสดงให้เห็นได้ถึงความสามารถในหน้าที่ที่รับผิดชอบ รวมทั้งมีความรู้ที่เพียงพอเกี่ยวกับพฤติกรรมของไก่เนื้อ เทคนิคการจับไก่ทั้งการจับบังคับและการจับไก่เพื่อส่งเข้าโรงฆ่า ขั้นตอนการคัตทิ้งไก่และการทำการุณยฆาต ในกรณีฉุกเฉิน ระบบความปลอดภัยทางชีวภาพ อาการทั่วไปของโรค และตัวชี้วัดสวัสดิภาพสัตว์ที่ไม่ดี รวมทั้งวิธีการบรรเทาปัญหา ทั้งนี้ ให้บันทึกข้อมูลการฝึกอบรมในประวัติบุคลากร

ตัวชี้วัดด้านสวัสดิภาพสัตว์: สามารถใช้ได้ทุกตัวชี้วัด

4.2.15 แผนฉุกเฉิน

ควรมีการจัดทำแผนฉุกเฉินเพื่อลดและบรรเทาผลที่เกิดจากภัยธรรมชาติ การระบาดของโรค และความผิดพลาดของเครื่องมือและระบบการทำงาน

ควรมีการติดตั้งสัญญาณแจ้งเตือนกรณีระบบการทำงานขัดข้อง เครื่องกำเนิดไฟฟ้าสำรอง มีข้อมูลสำหรับติดต่อผู้ให้บริการซ่อมบำรุง แผนปฏิบัติสำรองในกรณีที่ต้องการปรับอุณหภูมิในโรงเรือนด้วยวิธีอื่น แหล่งสำรองอาหารสัตว์และน้ำในกรณีจำเป็น แผนการระบายอากาศในกรณีฉุกเฉิน รวมทั้งขั้นตอนการทำการฉุกเฉินฯลฯ ทั้งนี้ แผนฉุกเฉินควรสอดคล้องกับแผนการดำเนินงานที่กำหนดโดยกรมปศุสัตว์ และควรมีการตรวจสอบประสิทธิภาพของแผนฉุกเฉินอย่างสม่ำเสมอ

4.2.16 ทำเลที่ตั้ง การก่อสร้าง และอุปกรณ์ในฟาร์ม

ควรเลือกทำเลที่ตั้งของฟาร์มไก่เนื้อ ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เสี่ยงต่อผลกระทบของไฟฟ้า น้ำท่วม และภัยธรรมชาติ เท่าที่จะปฏิบัติได้ รวมทั้งหลีกเลี่ยงหรือลดความเสี่ยงที่จะกระทบต่อความปลอดภัยทางชีวภาพ รวมทั้งการปนเปื้อนจากอันตรายทางกายภาพ เคมี เสียงรบกวน และสภาพอากาศที่ไม่เหมาะสม

ควรออกแบบและดูแลรักษาโรงเรือนเลี้ยงไก่ พื้นที่ภายนอกโรงเรือน และอุปกรณ์ ไม่ให้เป็นอันตรายต่อไก่หรือทำให้ไก่ได้รับบาดเจ็บ

4.2.17 การจับไก่เพื่อส่งโรงฆ่า

ก่อนการจับไก่เพื่อส่งโรงฆ่า ไม่ควรงดอาหารไก่เนิ่นนานเกินไป และควรจัดหาน้ำให้ไก่กินตลอดเวลาจนถึงช่วงเวลาการจับไก่

การจับไก่เพื่อส่งโรงฆ่า ให้ทำโดยบุคลากรที่มีทักษะ และหลีกเลี่ยงการทำให้ไก่เกิดความเครียด ตื่นกลัว และได้รับบาดเจ็บ หากไก่ได้รับบาดเจ็บหรือเจ็บป่วยจนไม่เหมาะสมกับการขนส่ง ให้ทำการฉุกเฉินฯ

การจับไก่ใส่กล่องหรือภาชนะบรรจุเพื่อการขนส่ง ให้ทำอย่างนุ่มนวล และไม่ควรจับบริเวณคอหรือปีก

ในกรณีที่ใช้เครื่องจักรกลในการจับไก่ ควรมีการออกแบบ ใช้งาน และบำรุงรักษา เพื่อลดการบาดเจ็บ ความเครียดและความตื่นกลัวของไก่ และควรมีแผนสำรองในกรณีเครื่องจักรกลขัดข้อง

นอกจากนี้ ในการจับไก่ควรลดความเข้มของแสงในโรงเรือน หรือใช้แสงสีฟ้า/สีน้ำเงิน เพื่อให้ไก่อยู่ในความสงบ และควรวางแผนให้มีระยะเวลาที่ใช้ในการจับไก่จนถึงส่งโรงฆ่าสั้นที่สุด และไม่ก่อให้เกิดความเครียดจากสภาพอากาศในช่วงจับไก่ ขนส่ง และช่วงพัก

ในการขนส่งไก่ ควรจัดให้มีความหนาแน่นของไก่อบนพาหนะขนส่งให้ไก่อยู่สบาย และเหมาะสมตามสภาพอากาศ พาหนะขนส่งควรออกแบบ และบำรุงรักษาเพื่อไม่ให้ไก่อบาดเจ็บ และทำความสะอาดเป็นประจำ โดยอาจมีการฆ่าเชื้อตามความจำเป็น

ตัวชี้วัดด้านสวัสดิภาพสัตว์: พฤติกรรม การส่งเสียงร้อง อัตราการบาดเจ็บ อัตราการตายในช่วงการจับไก่ และอัตราการตายระหว่างการขนส่งจนถึงโรงฆ่า